

regényt minden magyar pedagógusnak, ki a nemzetnevelés eszméi és nagy példái iránt érdeklődéssel és tisztelettel viseltetik.

Gyulai Agost dr.

Illyés Gyula: Puszták népe. (Budapest, 1935. Nyugat-kiadás.)

Műfajilag is érdekes könyv, az önéletrajzi regény és a szociografia sikerült összeházasítása, úgy, hogy egyik összetevő sincs a másik kárára. A puszták népe a pusztákon élő magyarság, a nagy uradalmak jobbágysorsban élő zsellerei, cselédei, béresei, azok, akiktől Illyés elszármazott, de akik nevében most kiáll. Nem részletezzük azt a sok megdöbbentő újat, amit ez a könyv a magyarság önismeretéhez ad, de ismét reámutatunk arra, amit különben Illyés minden sora erősen felébreszt bennünk, arra, hogy a háborúelőtti évek népszínműstílusát felújító gyöngyösbokréta-előadások s a zöldablakos kicsi ház óleső romantikája önámítás csak. Egy ismeretlen Magyarország él körülöttünk, a szűkebb népi Magyarország, melyről ép azok tudnak a legkevesebbet, akik legtöbb jelszót beszélnek róla. Illyés Gyula, aki már verseiben is ennek az ismeretlen Magyarországnak kötelezte el munkásságát, nem agitál, nem panaszkodik; sajátmagáról és rokonairól beszél, egyszerű, keresetlen szavakkal, melyek mögül csak az igazán értők olvassák ki első pillanatban is a nagy stílusművészt. De mi nem is az író akárcsak itt dícsérni s ha el is gyönyörködünk szép muzsikájú mondataiban, úgy érezzük, hogy ez alkalommal fontosabb az, amit mond. A magárahagyatott és sorsán önmagától javítani nem tudó osztály, a puszták népe a maga primitívségében is az egész mai magyarság szimbóluma lehet: sorsán segíteni azonos a magyarság legégetőbb problémáinak megoldásával. Segíteni azonban csak azok tudnak, akik ismerik a tüneteket. Illyés Gyula könyve e segíteni akarók lelkiismeretéhez szól és annak ellenére (vagy talán épen azért), hogy a legmagasabb irodalmat adja, társadalomrajznak is hiteles. Egyes részei tankönyvekbe kíváncznak.

Baróti Dezső dr.

Két új könyv Adyról

Schöpfung Aladár: Ady Endre. Budapest: é. n. Nyugat-kiadás.

Ady Endre: Jólások Magyarországról. Tanulmányok és jegyzetek a magyar sorskérdésről. Szerkesztette és bevezetéssel ellátta: *Féja Géza.* Budapest: 1935. Athenaeum.

Ady helye a magyar irodalomban már meg van határozva s bevalljuk, hogy csak idegenkedve tudunk visszaemlékezni azokra a nagy harcokra, melyek költészete körül lezajlottak. Ma már az egész magyarság drága kincsének vallja őt, egyik legnagyobb költőjének, kinek jóslata beteljesedet: valóban „ifjak szívében él.”

Schöpfung Aladár monográfiája mindenkép sokat adhat azoknak, akik ehhez a titokzatos költészethez közelebb akarnak jutni. Végig kíséri a nagy költő pályájának külső eseményeit, felvázolja azt a társadalmi milieut, melyben ez a költészet kivirágzott, s így közeledik a lényeghez. Különösen finomak azok a részek, hol magának az Ady-versnek szerkezeti, ritmikai sajátosságairól szól. A gazdag Ady-irodalomban mindenkép előkelő helyet foglal el ez a könyv,

melyről maga a szerző mondja, hogy a kortársaknak Adyról való tudatát adja át a következő nemzedéknek. Akik még nem foglalkoztak alakosan Adyval, azoknak különösen ajánlhatjuk Schöpflin könyvet, mert a kérdésről kevés ilyen sokoldalú összefoglaló munkát ismerünk. Bizonyára sokban elő fogja segíteni Ady jobb megértését s ezt nyugodtan írhatjuk le, bár helyenkint úgy éreztük, hogy a hüvösen, előkelő stílusban tartott könyv finom elemzései ellenére sem jut el mindenütt azokhoz a mélységekhez, melyeket Ady megkövetelne.

Féja Géza munkája egész más szempontból érdemel említést. Ady publicisztikai munkáit gyűjti össze s csak ez a gyűjtemény mutatja igazán meg, hogy az, akit általában csak költőnek ismernek, publicistának is milyen nagy volt. Az új kiadásból az a nagy szeretet és aggodás ragadhat magával bennünket, mellyel Ady a magyarság sorkérdései iránt viseltetett s ép a ma is legaktuálisabb sorskérdések iránt. Az érdekesen összeválogatott kötethez Féja Géza írt lírával átfűtött előszót, melyben Adyt, — igen helyesen — mint a mai fiatal magyarság célkitűzéseinek első nagy harcósát mutatja be.

Baróti Dezső dr.

Benedek Marcell: Irodalomesztétika. (Kultúra és Tudomány.) Budapest; 1936. Franklin Társulat.

Nagyot tévedne az, aki Benedek Marcell könyve mögött olyan értelemben vett esztétikai rendszert keresne, amilyeneket a némétektől annyira megszoktunk. A cím mintha elhibázott lenne, nem fedi a tartalmat, amit a kis könyvből kapunk, talán nem is irodalomesztétika, a szó szaktudományos értelmében semmiesetre sem az, hanem jól tájékoztató, sok gondolatot ébresztő és szellemes megírása annak, amit egy magasrendű műélvező versről, prózáról, rímről, ritmusról, írói szabadságról és cenzuráról mondhat. Inkább a súlyos dolgokat is könnyedén, minden nagyképűség nélkül elmesélő francia írókkal rokon ez a könyv, mint a rendszeres német esztétikával és ép ezért igazságtalanság lenne eredményeit ez utóbbiak szempontjaival szemlélni. Érdekesége Benedek Marcell munkájának, hogy csak egy kifejezési mód, az irodalmi esztétikáját akarja adni. A korlátozás jogosságán ugyan lehetne vitatkozni, de kétségtelen, hogy így is nagyon sok érdekes dolgot kapunk, az átlagolvasó pedig könnyen belelát azokba a problémákba, melyek érzékeléséhez különben csak alaposabb filozófiai felkészültség után juthatna el. Fokozza a könnyebb megértést, hogy ez az irodalomesztétika mindig konkrét marad, helyenkint úgy érezzük, túlságosan is. A szép problémájánál jobban érdekli az írás és az erkölcs vagy a l'art pour l'art és a tendencia viszonya. Egy olyan magasabbrendű bevezetés az olvasás művészetébe, amit ad s mivel minden sora mögött a világirodalom fölényes ismeretét érezzük, megbízhatunk ebben a bevezetésben. Azokat a fejezeteket, melyeket az irodalmi kifejezés eszközeiről, a nyelvről ír, tanáraink a stílusztika tanítása közben is jól felhasználhatják. (Pl. Irodalmi és köznyelv. A szó helyzeti energiája. A nyelvi fantázia. A ritmus. Vers és próza. Zeneiség. A rím. A szabadvers, stb.) Más részek pedig a poétika tárgykörét érintik. (Pl. Az ihlet, Népköltészet—műköltészet. Élmény és alkotás. Szubjektív, reflexív, objektív líra, stb.) Gazdag bibliográfiát is ka-